

Balek. TOLNAI VILMOS e szót *balik* alakban megtalálta A r a n y L á s z l ó „Délbábok hőse“ c. költeményében (MNy. XII, 133). Ily alakban előkerül a szó már az ötvenes évek vége felé is. B e ö t h y L á s z l ó n a k, e szomorú évek humoristájának, naptárában találtuk a következő helyet: „Reggeltől délig öltözködtem; déltől estig nem ebédeltem; estétől éjfélig *balikot* fogtam, azzal mulatoztam.“ A megcsillagozott szóhoz ilyen megjegyzést fűz hozzá: „A pesti proletáriusok műszavai *balikot* fogni annyit tesz, mint mással fizettetni ki vacsoráját vagy, ha a szükség úgy kívánja, ebédjét! B. L.“ (A ki vesz, annak lesz! Humorisztikus naptár 1857-re. 13. l.) T o r o n y a i K á r o l y „A rablóknak, tolvajoknak és kozákoknak . . . beszédeik“ c. művében (megjelent 1862-ben) ismerteti a különféle csalók és hamiskártyások fogásait. A kis könyv második szakaszában szójegyzéket közöl a rablók, tolvajok, hamis játszók nyelvéből, vagy — ahogy ő nevezi — „a zavart hebre vagy nyalavi nyelven való, más-képen fordított s nevezett szavak“-ból. E szójegyzékben előkerül a *balik* is: „*Balik* Bolond vagy Esztelen.“ (31. l.) A szó értelmezése nem épen szabatos, pedig T o r o n y a i általában jól ismeri a tolvajok és csalók életét és nyelvét. A szó eredetére azonban így is rávilágít ez az adatunk s megerősíti KIRÁLY György állítását, aki egy német nyelvészeti munkára való hivatkozással a levantei hamiskártyások nyelvéből származtatja a *balik*-ot (MNy. XII, 351). Helyesen magyarázza a szót a következő idézet: „Jó bolond, Pesten *balek*-nek hívják, kit könnyen be lehet fogni.“ (A Garabonciás diák naptára. 1863. 59. l.) K ö v é r L a j o s „Nőm meghalt“ c. vígjátékában (színre került a Nemzeti Színházban 1857. január 15-én) az egyik személynek *Balek* a neve. Úgy látszik, ebben az időben a *balek* már eléggé elterjedt szó volt.